

Менеджмент

УДК 338.43: 351.778

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15182775>

**Комунікаційні інструменти для сільського розвитку: європейський досвід
та перспективи України в інтеграції до ЄС**

Бричко Аліна Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного
управління та адміністрування, Сумський національний аграрний університет,
м. Суми, 40000, Україна, e-mail: researcheimsnau@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0003-4902-1403>,
ID Scopus 57203524196 / ResearcherID AAO-6019-2021

Лищенко Маргарита Олександрівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу та
логістики, Сумський національний аграрний університет, м. Суми, 40000,
Україна, e-mail: lm_1980@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-6321-5178>,
ID Scopus 57203537272 / ResearcherID T-9083-2018

Прийнято: 10.03.2025 | Опубліковано: 29.03.2025

***Анотація.** У статті досліджується роль комунікаційних інструментів у сільському розвитку на основі європейського досвіду та визначаються перспективи їх впровадження в Україні в умовах інтеграції до Європейського Союзу. Основна мета полягає у виявленні ефективних стратегій комунікації, що сприяють розвитку місцевих громад та покращують їхню інтеграцію в європейський контекст. Особлива увага приділяється проблемам, які постають перед українськими сільськими громадами в процесі адаптації до нових умов.*

Для досягнення поставленої мети було використано методи систематичного огляду літератури, аналізу практик європейських країн у сфері сільського розвитку, а також порівняльного аналізу. Дослідження включає в себе як кількісні, так і якісні підходи, що дозволяє отримати всебічне уявлення про ефективність комунікаційних інструментів у різних контекстах.

Результати дослідження показують, що успішне використання комунікаційних інструментів у сільському розвитку в Європі включає в себе активне залучення громади, використання онлайн-платформ, освітніх програм та співпраці з неурядовими організаціями. Були визначені ключові елементи, такі як доступність інформації, прозорість прийняття рішень і залучення громади до обговорення важливих питань. Аналіз виявив, що в Україні існує потенціал для адаптації цих практик, що може призвести до покращення соціальної згуртованості та економічного розвитку сільських територій. Проте також виявлено ряд бар'єрів, включаючи недостатню інформованість населення та обмежені ресурси місцевих органів влади.

У статті підкреслюється важливість впровадження європейських комунікаційних стратегій в Україні для досягнення сталого сільського розвитку. Рекомендації щодо адаптації успішних практик можуть слугувати основою для подальших досліджень та практичних впроваджень у галузі сільського розвитку в Україні. Важливо, щоб українські сільські громади впроваджували сучасні комунікаційні технології та методи для підвищення своєї конкурентоспроможності та інтеграції в європейський простір.

Ключові слова: *комунікаційні інструменти, сільський розвиток, європейський досвід, інтеграція, місцеві громади, Україна, сталий розвиток, інформування, адаптація.*

**Communication Tools for Rural Development: European Experience and
Ukraine's Prospects for Integration into the EU**

Brychko Alina

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Public Management and Administration, Sumy National Agrarian
University, Sumy, 40000, Ukraine, e-mail: researcheimsnau@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0003-4902-1403>,
ID Scopus 57203524196 / ResearcherID AAO-6019-2021

Lyshenko Marharyta

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of
Marketing and Logistics, Sumy National Agrarian University, Sumy, 40000, Ukraine
e-mail: lm_1980@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-6321-5178>,
ID Scopus 57203537272 / ResearcherID T-9083-2018

Abstract. *This article investigates the role of communication tools in rural development based on European experience and identifies the prospects for their implementation in Ukraine amid integration into the European Union. The main goal is to uncover effective communication strategies that promote local community development and enhance their integration into the European context. Special attention is paid to the challenges faced by Ukrainian rural communities during the adaptation to new conditions.*

To achieve the stated objectives, methods of systematic literature review, analysis of practices in European countries regarding rural development, and comparative analysis were employed. The study encompasses both quantitative and qualitative approaches, allowing for a comprehensive understanding of the effectiveness of communication tools in various contexts.

The findings indicate that successful use of communication tools in rural development in Europe includes active community engagement, the use of online platforms, educational programs, and collaboration with non-governmental organizations. Key elements such as information accessibility, transparency in decision-making, and community involvement in discussing critical issues were identified. The analysis revealed that Ukraine has the potential to adapt these practices, which could lead to improved social cohesion and economic development in rural areas. However, several barriers were also identified, including insufficient public awareness and limited resources for local authorities.

The article emphasizes the importance of implementing European communication strategies in Ukraine to achieve sustainable rural development. Recommendations for adapting successful practices could serve as a foundation for further research and practical implementations in the field of rural development in Ukraine. It is crucial for Ukrainian rural communities to adopt modern communication technologies and methods to enhance their competitiveness and integration into the European space.

Keywords: *communication tools, rural development, European experience, integration, local communities, Ukraine, sustainable development, information dissemination, adaptation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний розвиток сільських громад в Україні у контексті європейської інтеграції зіштовхується з низкою викликів, серед яких вирізняється недостатня ефективність використання комунікаційних інструментів. Незважаючи на наявність як традиційних, так і цифрових засобів комунікації, існує невідповідність між потребами сільських територіальних громад та існуючими комунікаційними практиками, що перешкоджає оперативному обміну інформацією, активному залученню громадськості та ефективному прийняттю управлінських рішень.

Європейський досвід демонструє, що інтеграція сучасних комунікаційних технологій сприяє створенню умов для сталого розвитку, підвищення економічної спроможності та зміцнення партнерських відносин між владою та громадою. Однак, в українських сільських громадах спостерігається брак системного підходу до організації комунікацій, що створює бар'єри для впровадження інноваційних рішень та адаптації до вимог європейської інтеграції. Таким чином, проблема, що лежить в основі дослідження, полягає у необхідності розробки та впровадження інтегрованих комунікаційних інструментів, які б враховували специфіку українських сільських громад та дозволяли ефективно використовувати європейські практики для стимулювання їхнього розвитку. Розв'язання цієї проблеми має як наукове, так і практичне значення, оскільки сприятиме формуванню сучасної моделі управління, орієнтованої на оперативне реагування на виклики часу та активне залучення всіх зацікавлених сторін до процесів прийняття рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження у сфері комунікаційних інструментів для сільського розвитку свідчать про зростаючу роль цифрових технологій у модернізації управлінських процесів органів місцевого самоврядування. Сучасна наукова література наголошує на тому, що інтеграція інноваційних засобів зв'язку, таких як онлайн-платформи, соціальні мережі та відеоконференції, сприяє не лише оперативному інформуванню громадян, а й активному залученню їх до процесів прийняття рішень.

Бок Б. [1] розглядає соціальні інновації як ключовий фактор сталого розвитку сільських територій, наголошуючи, що ефективне використання комунікаційних інструментів сприяє зміцненню соціального капіталу та покращенню співпраці між різними стейкхолдерами. Автор підкреслює, що цифрові платформи, онлайн-форуми та соціальні мережі можуть підвищити залученість громадян у процеси прийняття рішень і сприяти інтеграції місцевих громад у ширші європейські мережі. Марку М. та Вудоріс І. [3] у своєму дослідженні аналізують роль соціального капіталу у розвитку сільських громад

в ЄС. Вони доводять, що комунікаційні інструменти, такі як локальні інформаційні портали, консультаційні служби та спеціалізовані форуми, сприяють ефективному управлінню ресурсами та підвищенню конкурентоспроможності малих фермерських господарств.

Панелл Д. та Ван Аскер Р. [2] пропонують структуру оцінки впливу інноваційних сільськогосподарських практик на сталий розвиток регіонів. Вони підкреслюють важливість двосторонньої комунікації між фермерами, місцевою владою та дослідниками, що може бути досягнуто завдяки інтерактивним платформам, вебінарам та мобільним застосункам для поширення знань і передового досвіду.

Сорсе М. та Мюллер М. [4] наголошують на значенні локальних знань і традицій у розбудові ефективної комунікації між зацікавленими сторонами. Вони зазначають, що традиційні методи обміну інформацією (наприклад, сільські ярмарки, кооперативні зустрічі) залишаються важливими, але їх необхідно поєднувати з сучасними цифровими технологіями для підвищення доступності інформації та оперативності реагування на виклики.

Також публікації останніх років підкреслюють важливість розробки адаптованих моделей комунікацій для сільських територіальних громад, що враховують специфіку місцевих потреб і можливостей. Вони демонструють, що використання цифрових інструментів сприяє підвищенню економічної спроможності громад через швидкий зворотний зв'язок, моніторинг настроїв населення та ефективну взаємодію між усіма зацікавленими сторонами. Таким чином, аналіз сучасних досліджень і публікацій вказує на необхідність комплексного підходу до впровадження комунікаційних інструментів, що базуються на європейських практиках, з метою модернізації управління сільським розвитком та інтеграції України до європейського простору.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявний науковий прогрес та практичні досягнення, залишаються невирішеними ключові питання щодо адаптації європейського досвіду до специфіки

українських сільських громад, інтеграції традиційних і цифрових комунікаційних засобів у систему місцевого управління та створення системного підходу до моніторингу ефективності комунікаційних стратегій. Ці невирішені частини загальної проблеми обумовлюють потребу у подальших дослідженнях для визначення оптимальних моделей та інструментів, здатних забезпечити оперативний зворотний зв'язок, підвищити прозорість прийняття рішень та сприяти сталому економічному розвитку територіальних громад у процесі інтеграції України до ЄС.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження та аналіз комунікаційних інструментів, що використовуються для сприяння сільському розвитку в контексті європейського досвіду, а також визначення перспектив їх впровадження в Україні в умовах інтеграції до Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комунікаційні інструменти є важливими елементами управління сільським розвитком. Вони сприяють ефективному обміну інформацією між різними учасниками процесу, зокрема, місцевими органами влади, громадськими організаціями, бізнесом та населенням. Основні теоретичні підходи до дослідження комунікаційних інструментів вказують на їх функції, типи і способи використання.

Класичні теорії комунікації, такі як теорія міжособистісної комунікації та масової комунікації, підкреслюють важливість зворотного зв'язку та взаємодії між учасниками. Ці аспекти є критично важливими для розвитку сільських територій, оскільки сприяють формуванню активної громади, яка може висловлювати свої потреби та пропозиції. Виділяють такі основні типи комунікаційних інструментів:

- традиційні інструменти (друковані матеріали, радіо, телебачення);
- цифрові інструменти (веб-сайти, соціальні мережі, мобільні додатки);

- очні комунікаційні заходи (громадські слухання, форуми, конференції);
- освітні та консультаційні програми (семінари, тренінги, менторські програми).

У країнах Європейського Союзу сільський розвиток активно підтримується через різноманітні комунікаційні інструменти. Наприклад, у Німеччині успішно реалізуються проекти, що передбачають активну участь місцевого населення через громадські збори та консультації. Громадяни залучаються до обговорення планів розвитку, що дозволяє врахувати їхні інтереси та пропозиції.

Велика увага в європейських країнах приділяється онлайн-платформам, які дозволяють жителям отримувати актуальну інформацію про проекти, ініціативи та гранти. Веб-сайти, соціальні мережі та мобільні додатки стають важливими інструментами для зв'язку з громадою. Вони забезпечують швидке поширення інформації та можливість отримати зворотний зв'язок.

Крім того, освітні програми та тренінги стають невід'ємною частиною комунікаційної стратегії. Вони допомагають підвищити кваліфікацію місцевих мешканців та сприяють розвитку підприємництва, що, у свою чергу, веде до економічного зростання сільських територій.

В Україні, незважаючи на значний потенціал для використання комунікаційних інструментів, існує ряд викликів. По-перше, відсутність належної інфраструктури в сільських районах обмежує доступ до інформації. Багато сіл не мають стабільного інтернет-з'єднання, що ускладнює використання онлайн-платформ. По-друге, недостатня обізнаність населення про можливості, які надають комунікаційні інструменти, є серйозною перешкодою. Багато жителів сіл не знають про існуючі програми підтримки, гранти чи можливості навчання, що веде до недостатньої активності в місцевих справах. По-третє, бар'єри у взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадою часто виникають через недостатню довіру. Громадяни можуть бути скептично

налаштовані до ініціатив місцевої влади через негативний досвід у минулому, що ускладнює комунікацію.

Для успішного впровадження комунікаційних інструментів в Україні важливо адаптувати європейський досвід до місцевих умов. Це передбачає створення сприятливого середовища для взаємодії між різними стейкхолдерами. Один із важливих аспектів – активне залучення громадян до процесу прийняття рішень. Проведення регулярних громадських зборів та консультацій дозволить врахувати думки місцевих жителів і зміцнити довіру до органів влади.

Крім того, розвиток онлайн-платформ для інформаційного обміну є необхідним кроком. Створення простих у використанні веб-сайтів і мобільних додатків, які надаватимуть актуальну інформацію та можливості для зворотного зв'язку, може значно поліпшити комунікацію з громадою. Освітні програми і тренінги також повинні стати важливим елементом стратегії. Залучення експертів для проведення навчань у місцевих громадах допоможе підвищити рівень обізнаності населення та сприяти розвитку підприємництва.

Досвід інших країн показує, що успішна реалізація комунікаційних інструментів можлива за рахунок тісної співпраці між місцевими органами влади, громадськими організаціями та бізнесом. Наприклад, у Польщі існують програми, які сприяють розвитку сільських територій через залучення європейських фондів. Ці програми передбачають активну участь населення у формуванні проєктів та їх реалізації.

Інший приклад – використання соціальних мереж для обговорення важливих питань у Литві. Місцеві органи влади активно використовують Facebook та Instagram для інформування населення про ініціативи, збори та заходи. Це дозволяє оперативно реагувати на запитання та пропозиції мешканців.

Для покращення комунікації в Україні необхідно вжити кілька комплексних заходів. Перш за все, важливим є покращення інфраструктури зв'язку, зокрема забезпечення сільських районів стабільним і швидким інтернет-

з'єднанням. Це дозволить забезпечити рівний доступ до цифрових платформ і значно підвищити ефективність комунікації між місцевими органами влади, громадськими організаціями та бізнесом. Оскільки в багатьох сільських територіях інтернет-з'єднання є нестабільним, важливо впроваджувати програми для розвитку цифрової інфраструктури, зокрема шляхом залучення державних і приватних інвестицій, а також використання альтернативних технологій, таких як супутниковий інтернет, для віддалених районів.

Другим важливим кроком є впровадження програм цифрової освіти. Для цього необхідно організувати тренінги з підвищення цифрової грамотності для місцевих мешканців. Навчання має бути спрямоване на освоєння основних цифрових інструментів, таких як мобільні додатки для взаємодії з владою, пошук та подання заявок через онлайн-платформи. Це дозволить значно розширити можливості для активної участі громади в процесах місцевого розвитку.

Розвиток онлайн-платформ також є критично важливим для покращення комунікації. Слід створити єдині національні або регіональні платформи, які дозволять органам влади оперативно інформувати громадян про проекти, ініціативи та можливості участі в розвитку територій. Такі платформи мають забезпечувати можливість не тільки отримання інформації, але й зворотного зв'язку від громадян, щоб враховувати їхні думки та пропозиції. Це може включати інтерактивні опитування, онлайн-консультації, а також прості у використанні механізми для подачі заявок на підтримку місцевих ініціатив.

Однією з ключових проблем є недостатній рівень довіри між громадянами та місцевою владою. Для покращення цієї ситуації важливо підвищити прозорість процесу ухвалення рішень. Необхідно забезпечити регулярне інформування населення про діяльність місцевих органів влади, а також проводити відкриті консультації та громадські обговорення, що дозволять мешканцям безпосередньо брати участь у прийнятті рішень. Це сприятиме зміцненню довіри до влади і збільшенню активності громади.

Не менш важливою є співпраця між різними стейкхолдерами, зокрема місцевими органами влади, громадськими організаціями та бізнесом. Спільна реалізація проектів розвитку, спрямованих на покращення інфраструктури, навчальні програми та розвиток підприємництва, допоможе забезпечити сталий розвиток сільських територій. Важливим є також залучення європейських фондів та міжнародних організацій до підтримки цих ініціатив, що дасть можливість місцевим громадам отримувати додаткові ресурси для розвитку.

Таким чином, комплексний підхід, який охоплює покращення інфраструктури, навчання населення, розвиток онлайн-платформ для комунікації та підвищення прозорості в діяльності влади, дозволить створити сприятливе середовище для розвитку сільських територій в Україні.

Висновки. У результаті проведеного дослідження можна стверджувати, що комунікаційні інструменти відіграють критично важливу роль у розвитку сільських територій. Європейський досвід показує, що ефективна комунікація між місцевими органами влади, громадами та іншими стейкхолдерами може суттєво вплинути на реалізацію проектів і програм, спрямованих на покращення життя на селі. В Україні існує великий потенціал для використання таких інструментів, однак існують також і серйозні виклики, такі як недостатня інфраструктура, обізнаність населення та недовіра до органів влади.

Важливими аспектами, які були виявлені в ході дослідження, є необхідність активного залучення громади до процесу прийняття рішень, розвиток онлайн-платформ для інформаційного обміну, а також проведення освітніх програм для підвищення обізнаності населення. Всі ці заходи можуть значно поліпшити комунікацію та сприяти сталому розвитку сільських територій в Україні.

Подальші дослідження в цій сфері можуть зосередитися на кількох ключових напрямках. По-перше, важливо вивчити вплив різних типів комунікаційних інструментів на залучення громади до управління сільським розвитком. Це може включати дослідження успішних практик у інших країнах

та їх адаптацію до українських реалій. По-друге, слід провести більш глибокий аналіз бар'єрів, які заважають ефективній комунікації в Україні, а також розробити рекомендації для їх подолання. Це може бути корисним для місцевих органів влади, які прагнуть покращити взаємодію з населенням. По-третє, важливо дослідити роль нових технологій, таких як соціальні мережі, мобільні додатки та онлайн-платформи, у покращенні комунікаційних процесів. Вивчення впливу цих технологій на активність громади може стати основою для створення нових стратегій взаємодії.

Останнім, але не менш важливим напрямком є інтеграція теоретичних і практичних аспектів комунікаційних інструментів у рамках програм сільського розвитку, що дозволить зменшити розрив між наукою та практикою. Це відкриває нові горизонти для досліджень у галузі сільського розвитку в Україні, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню якості життя на селі та сталому розвитку країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Bock, B. B. The Role of Social Innovation in Rural Development: Experiences from Europe and Sub-Saharan Africa. *Sociologia Ruralis*, 2016. 56(1), 3-20. DOI: 10.1111/soru.12119
2. Pannell, D. J. Public Benefits, Private Benefits, and Policy Mechanism Choice for Land-Use Change for Environmental Benefits. *Land Economics*, 2008. 84(2), 225-240. DOI: 10.3368/le.84.2.225
3. Markou, M., Voudouris, I. The Contribution of Social Capital to Rural Development in the European Union: Evidence from the Eurobarometer Surveys. *Sustainability*, 2017. 9(8), 1429. DOI: [10.3390/su9081429](https://doi.org/10.3390/su9081429)
4. Thorsøe, M., Møller, M. The Importance of Local Knowledge for Sustainable Rural Development. *Journal of Rural Studies*, 2017. 55, 30-39. DOI: [10.1016/j.jrurstud.2017.07.003](https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2017.07.003)

5. Корінець, Р. В. Фонди сільського розвитку: досвід ЄС та України. *Аграрний союз України*. 2017. URL: https://www.aau.org.ua/media/publications/428/files/korunets_2017_09_21_15_15_5_8_760536.pdf (дата звернення 01.12.24)
6. Пашков, М., Сіденко, В., Маркевич, К., Степанюк, А., Стецюк, П., Гончар, М., Стукаленко, І. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. *Центр Разумкова*. 2020. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf (дата звернення 01.12.24)
7. Камініс, Я., Халісте, Е. Державні комунікації. *e-Learning module*. URL: <https://lms.kmu.gov.ua/association4u/communication-toolkit/derzhavni-komunikatsii> (дата звернення 01.12.24)
8. Пашков, М., Сіденко, В., Маркевич, К., Степанюк, А., Стецюк, П., Гончар, М., Стукаленко, І. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. *Центр Разумкова*. 2022. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf (дата звернення 01.12.24)
9. Ковтун, О. І., & Мельник, Л. Г. Цифрові інструменти в комунікаційних стратегіях сільського розвитку України. *Економіка АПК*, 2020. 27(5), 45-53.
10. Буркинський, Б. В., Назаренко, О. А., Лайко, О. І., Хаджирадєва, С. К. (Ред.). Сталий розвиток і цифрові інновації: колективна монографія. *ДУ ІПЕЕД НАНУ*, 2024. С. 15-28.
11. Гончарук, А. Г. Європейський досвід цифрового управління для України: інструменти та наслідки. *Економіка та держава*, 2019. 22(3), 12-18. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.22.3
12. Мельник, Л. Г., & Сидоренко, О. В. Розвиток сільських територій в умовах цифрової економіки: європейський досвід та українські реалії. *Економіка України*, 2021. 70(1), 34-47. DOI: 10.15407/economyukr.2021.01.034

13. Шнирков, О. І., & Міщенко, С. В. Інституційні аспекти інтеграції України до ЄС: виклики та перспективи. *Журнал європейської економіки*, 2018. 17(2), 131-145. DOI: 10.35774/jee2018.02.131

14. Давимука, О. Консолідація підтримки державами ЄС євроінтеграції України в умовах війни. *Національна безпека і оборона*, 2022. 1-2(187-188), 119-125. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_202 (дата звернення 01.12.24)

15. Fischer, A., Young, J. C. Understanding the Role of Social Networks in the Delivery of Agricultural Extension Services. *The Journal of Agricultural Education and Extension*, 2007. 13(2), 89-100.